

Η κρίση του πολιτισμού μας (απόσπασμα) [Τ.Θ. 35581]

Απόσπασμα από το ομότιτλο βιβλίο του Ευάγγελου Π. Παπανούτσου (εκδ. Φιλιππότη, Αθήνα, 1985).

Γιατί έπαψε ο σημερινός άνθρωπος (ο στοχαστικός, φυσικά, και ευαίσθητος) να πιστεύει στον πολιτισμό του;

Η απάντηση στο ερώτημα, είναι, νομίζω, η εξής: γιατί μέσα στα αγαθά και παρόλα τα αγαθά -τα υλικά εννοώ- που έχει αποκτήσει, δεν είναι ευτυχής. Με την εφεύρεση νέων μηχανών και την αδιάκοπη τελειοποίησή τους, έχει μπει σ' ένα αδυσώπητο κύκλωμα από το οποίο μάταια αγωνίζεται να βγει, όσο η φορά του συστήματος τον σπρώχνει όχι να κάνει σε όλους προσιτότερα τα αγαθά που μπορούν να ικανοποιήσουν τις βασικές ανάγκες του, αλλά να πολλαπλασιάζει τις ανάγκες του μεγάλου αριθμού, για να αυξάνει διαρκώς η κατανάλωση αγαθών που αποφέρει ανεξέλεγκτα κέρδη στους παραγωγούς. Αναγκάζεται, λοιπόν, ο άνθρωπος, για να ικανοποιήσει τις διαρκώς πολλαπλασιαζόμενες ανάγκες του, να καταναλώνει ολοένα περισσότερα και ποικιλότερα αγαθά.

Επειδή, όμως, αυτά δεν προσφέρονται βέβαια δωρεάν, αλλά αγοράζονται και μάλιστα ακριβά, ο συνεχώς ερεθιζόμενος με το δόλωμα των ανέσεων καταναλωτής υποχρεώνεται να διαλέξει έναν από δύο δρόμους, ολέθριους και τους δύο. Ή τον «έντιμο», δηλαδή την καλύτερα αμειβόμενη εργασία, την εντατική και καταπονητική, που του καταβροχθίζει τα καλύτερα χρόνια της ζωής και τον φθείρει γρήγορα. Ή τον «ανέντιμο», του δόλου και της αρπαγής, που ζημιώνει τον ληστή περισσότερο από τα θύματά του.

[...] Ιδού, λοιπόν, γιατί αμφισβητείται ο «πολιτισμός» μας. Με το κυνηγητό των ανέσεων, την πολυτέλεια, την επιδειξιμανία, υποδούλωσε τον δημιουργό στα δημιουργήματά του, το πνεύμα στις επινοήσεις και στις κατασκευές του. Έκανε τον άνθρωπο δυστυχή (σωματικά και ψυχικά τσακισμένο, νευρικά εξαντλημένο, πρόωρα γερασμένο, ηθικά ανάπηρο, κοινωνικά απόβλητο, αποθηριωμένο) μ' εκείνα ακριβώς τα μέσα που περίμενε να του αλαφρώσουν το βάρος της ζωής. Από κύριο τον κατάντησε δούλο της μηχανής. Έτσι, εμείς γίναμε έμποροι σκλάβων, αλυσοδεμένοι σ' αυτούς τους βουβούς σκλάβους που ορίζουμε.

[...] Κάτι, λοιπόν, και κάτι όχι αδύνατο, αλλά κατορθωτό, μπορούμε να κάνουμε. Και αυτό, κατά την ταπεινή μου γνώμη, είναι πρώτα και κύρια να συνειδητοποιήσουμε το πρόβλημα σε όλη την έκταση και το βάθος του. Να καταλάβουμε (και να δώσουμε και στους άλλους να καταλάβουν) ότι με την ξέφρενη ζήτηση και ανάλωση υλικών αγαθών, που έχει ως αποτέλεσμα από το ένα μέρος την αλόγιστη σπατάλη των πόρων της γης, τη ρύπανση και μόλυνση των στοιχείων της και από το άλλο την παγίδευσή μας σ' ένα κύκλωμα αφόρητης για τον άνθρωπο δουλείας, γινόμαστε κάθε μέρα δυστυχέστεροι.

1. α) Σε ποιο ακριβώς πρόβλημα αναφέρεται ο συγγραφέας; β) Να αναφερθείτε στον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η ερώτηση στην αρχή του κειμένου.

.....

2. Να σημειώσετε Σ ή Λ στις παρακάτω προτάσεις

- α. Ο συγγραφέας ισχυρίζεται ότι τα υλικά αγαθά κανονικά θα έπρεπε να κάνουν τον σύγχρονο άνθρωπο ευτυχισμένο.
- β. Το πρόβλημα που επισημαίνει ο συγγραφέας έγκειται στον πολλαπλασιασμό των αγαθών, λόγω των νέων μηχανών.
- γ. Η εντατική εργασία αποδίδει υψηλή αμοιβή στον άνθρωπο ώστε να απολαύσει τη ζωή του.
- δ. Ο άνθρωπος έχει απόλυτο έλεγχο στα δημιουργήματά του.
- ε. Η αλόγιστη ανάλωση υλικών αγαθών συνδέεται με το περιβαλλοντικό πρόβλημα.

3. Με ποιους τρόπους αναπτύσσεται η 3^η παράγραφος;

.....

4. Να εντοπίσετε 5 φράσεις / λέξεις συνυποδηλωτικού –μεταφορικού λόγου μέσα στο κείμενο και να εξηγήσεις τη σημασία τους .

.....

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Ποιες συνέπειες του καταναλωτισμού θεωρείς σημαντικότερες για το άτομο, την κοινωνική ζωή και το περιβάλλον; Να γράψεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων για τη σχολική εφημερίδα, στο οποίο θα παραθέτεις τις απόψεις σου, αξιοποιώντας στοιχεία και από το κείμενο του Ευ. Παπανούτσου.

A3. (μονάδες 25) ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ**Θετικά αξιολογούνται:**

- Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.
- Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο (σχετικές έρευνες).
- Η κατάλληλη τεκμηρίωση.

Λόγω της δημοσίευσης του άρθρου σε νεανική ιστοσελίδα, αλλά και λόγω της θεματολογίας του, αξιολογούνται θετικά και:

- η ισορροπημένη αξιοποίηση της αναφορικής γλωσσικής λειτουργίας, της συγκινησιακής διάστασης της γλώσσας ή και της νεανικής ιδιολέκτου,
- η αμεσότητα στον λόγο σε ορισμένα σημεία.

Αρνητικά αξιολογούνται:

- Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.
- Ένας γενικόλογος πρόλογος.
- Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.
- Η έντονη προφορικότητα στον λόγο.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης: [Τ.Θ. 35581]

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αντλήσει από το κείμενο όσα στοιχεία αφορούν στα ζητούμενα και θεωρεί αξιοσημείωτα, για να πλαισιώσει τις προσωπικές του/της απόψεις.

Επιπτώσεις του καταναλωτισμού:

- Ψυχική φθορά και ανελευθερία των ατόμων, γιατί καλλιεργεί την αδιάκοπη επιθυμία για απόκτηση αγαθών και το άγχος της καταξίωσης μέσω αυτών.
- Ηθική αλλοτρίωση, μιας και ο άνθρωπος καθίσταται φιλοχρήματος, κυνικός και εγωιστής.
- Αδιαφορία για τα πνευματικά αγαθά, τα οποία απαξιώνονται και παραμελούνται.
- Συχνά ωθεί τα άτομα σε παραβατική συμπεριφορά, προκειμένου να καλύψουν τις επίπλαστες καταναλωτικές τους ανάγκες.
- Υπονομεύονται τόσο η έννοια της συλλογικής συνείδησης, όσο και της κοινωνικής αλληλεγγύης, καθώς καλλιεργούνται έντονα ο ατομικισμός και ο ανταγωνισμός.
- Οι άνθρωποι αδιαφορούν για τα κοινά, γιατί επιδιώκουν να ζήσουν όπως επιτάσσει ο καταναλωτισμός, δηλαδή χωρίς ιδανικά και ιδεολογίες.
- Ο συγκεκριμένος τρόπος ζωής οδηγεί σε υποβάθμιση του περιβάλλοντος και σε οικολογικό αδιέξοδο, λόγω της υπερεκμετάλλευσης των φυσικών πόρων, προκειμένου να καλυφθούν καταναλωτικές ανάγκες.
- Οι ατομικότητες ισοπεδώνονται και προωθείται μία τάση μαζοποίησης όχι μόνο σε ατομικό, αλλά και σε κοινωνικό επίπεδο.